

Valtiontalouden tarkastusvirasto
Diaarinumero: D/624/04.13.00/2024

Avoimuusrekisterilain tarkoittamien vaikuttamistoiminnan taloudellisten tietojen muodostaminen

Radiomedia kiittää Valtiontalouden tarkastusvirastoa (VTV) mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta määräykseksi avoimuusrekisterilain tarkoittamien vaikuttamistoiminnan taloudellisten tietojen muodostamisesta ja lausuu kantanaan seuraavaa:

Pääviestit

- Hyvää tarkoittava avoimuusrekisteri kääntyy itseään vastaan, mikäli taloudellisten tietojen ilmoittaminen toteutettaisiin määräsluonnoksen vaatimalla tarkkuudella. Toimijoille syntyvä hallinnollinen taakka olisi kohtuuton ja perusteeton.
- Vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden työtuntien ilmoittamisen vaihtoehtona tulisi olla arvio henkilötyövuosista.
- Luonnoksen määräykset vaativat tarkentamista, jotta tietojen ilmoittaminen olisi yksiselitteistä ja yhdenmukaista.

Tietojen tarkkuus ja hallinnollinen taakka

Radiomedia on kannattanut avoimuusrekisterin luomista. Läpinäkyvyys on omiaan hälventämään vanhanaikaisia epäluuloja ammattimaisen vaikuttamistoiminnan ympäriltä. Eri tahojen kuuleminen parantaa lainsäädännön ja muiden poliittisten päätösten laatua, kun päättäjät kykenevät arvioimaan uudistusten vaikutuksia. Avoimuus palvelee myös päätöksenteosta ja valmistelusta kansalaisille raportoivaa journalismia. Tämä kaikki palvelee demokratian toimivuutta.

Avoimuusrekisterin toimintailmoitusten tekeminen on sujunut vaikuttamistoimintaan osallistuneilta ensimmäisten kokemusten mukaan vielä kohtuullisella hallinnollisella taakalla. Taloudellisten tietojen ilmoittamisessa tämä ei enää päde, mikäli vaatimukset toteutuisivat määräsluonnoksessa kaavailulla tavalla.

Vaikuttamistoiminnan henkilöresurssien ilmoittaminen työtuntitasolla on elävälle elämälle vieras vaatimus, eikä sille ole löydettävissä perusteluja. Sekä työpanoksen että kulujen ilmoittamisessa tulisi tarkkojen tuntimäärien tai euromäärien sijasta riittää ilmoittajan arvio, jonka ilmoittamista tulisi helpottaa valmiilla suuruusluokka-asteikolla. Vastaava menettely on käytössä Euroopan unionin avoimuusrekisterissä.

Tarpeettoman hallinnollisen taakan vähentämiseksi määräyksessä on syytä muuttaa "tiedot" "arvioiksi" ja asettaa niille valmiiksi tietyt asteikot, joista ilmoittajat voivat valita omaan toimintaansa osuvan suuruusluokan. Lisäksi tulisi harkita irrottautumista yksittäisiin vaikuttamishankkeisiin sidotuista resurssitiedoista ja pitäytymistä organisaatioiden vaikuttamistoiminnan kokonaisresurssien ilmoittamisen tasolla.

Arvio henkilötyövuosista on riittävä taso

Luonnoksen mukaan vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden työpanos ilmoitetaan henkilötyötunteina vuositasona. Määräys koskee sekä itse vaikuttamiseen että sen valmisteluun osallistuneita. Oman henkilöstön lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee luottamushenkilöitä.

Syntyvä hallinnollinen taakka on täysin kohtuuton. Se edellyttäisi henkilöiden tuntikirjanpitoa vaikutushankkeittain. Kunkin työtunnin kirjaaminen aina johonkin tiettyyn hankkeeseen olisi käytännössä hyvin vaikeaa, koska usein esimerkiksi kokouksissa käsitellään lukuisia hankkeita ja saman työtunnin sisällä tehdään monenlaisia tehtäviä.

Luonnoksen mukaan VTV muuttaa ilmoitetut henkilötyötunnit henkilötyövuosiksi tietyn matemaattisen kaavan mukaan. Kun lopputulokseksi halutaan henkilötyövuosia, tulisi työpanos voida ilmoittaa suoraankin tässä muodossa.

Tarkennettavia määräyksiä

Vaikuttamistoiminnan edustamiskulujen kuvauksessa mainitaan esimerkkeinä muun muassa ravintolakulut, edustuslahjat, edustusmatkat ja niihin liittyvät matka- ja majoituskulut. Ilmeisesti edustamiskuluihin ei lueta tavanomaisia kokous- ja neuvottelukuluja (esimerkiksi tapaamisten tilavuokrat ja kohtuulliset tarjoilut), vaan tarkoitettaneen nimenomaisia *edustuskuluja*. Tämä erotus olisi hyvä selvästi todeta.

Ilmoitukset työpanoksesta ja tietyistä kuluista on tiettävästi tarkoitettu tehtäväksi vain niistä vaikuttamishankkeista, joista on edellisenä vuonna tehty toimintailmoitus. Tämä rajaus on syytä kirjata näkyviin. Kun luonnoksessa puhutaan kaikissa kohdissa "kyseisen ilmoitusvelvollisen harjoittamasta vaikuttamistoiminnasta", tämän voidaan ilman täsmennystä tulkita koskevan ilmoitusvelvollisen organisaation kaikkea vaikuttamistoimintaa.

Avoimeksi jää myös se, koskeeko ilmoitusvelvollisuus organisaation hallintoelinten kokouksia, joissa lukuisa määrä luottamushenkilöitä osallistuu vaikuttamishankkeista päättämiseen. Järkevää olisi, että tällaiset, esimerkiksi hallitusten kokoukset ja vuosikokoukset, eivät kuuluisi määräyksen piiriin. Ilmoitusvelvollisuus voisi koskea luottamushenkilöiden osallistumista itse vaikuttamistoimenpiteisiin tai niiden aktiiviseen valmisteluun.

RadioMedia ry

Stefan Möller
toimitusjohtaja

Anna Paimela
johtava asiantuntija

RadioMedia ry on kaupallisen radiotoimialan kattojärjestö, jonka tehtävänä on edistää kaupallisen radiotoiminnan harjoittamista ja tukea alan kehitystä Suomessa. Liitto edustaa sekä paikallisia että valtakunnallisia radiotoimijoita Suomessa.